

For mye medisin

Alexandra Brandt Ryborg Jønsson, John Brandt Brodersen

Snart er vi alle pasienter: overdiagnostik i medisinske og samfunnsfaglige perspektiver

Frederiksberg: Samfundsliteratur, 2022

277 s.

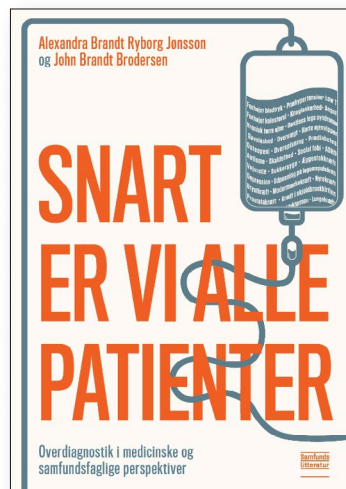
ISBN 9788759336496

Michael 2023; 20: 85–6.

Denne danske boken har et noe kronglete og kanskje ikke helt presist første kapittel. Om jeg ikke skulle anmeldt den, ville jeg kanskje ha stoppet lesningen her. Det ville vært et tap for meg. Boken er svært leseverdig. Den peker på sammenhenger og forklarer mange av driverne av for mye medisin, både på individnivå og på samfunnsnivå.

Boken er didaktisk lagt opp. Hvert kapittel innledes med en pasienthistorie og avsluttes med oppsummering, læringspunkter og punkter for videre refleksjon. Den fungerer derfor godt både som lærebok og som en analyse av overdiagnostikk, overforbruk og overtilbud av medisin.

En klar styrke er at den er skrevet av en allmennpraktiker og en antropolog. Dette samarbeidet gir den et spenn som andre bøker om temaet ikke har. Vi får øye på sammenhenger mellom individ, pasienter og samfunnet som ikke alltid er så åpenbare. Boken er godt skrevet og lett å lese. Temaer introduseres og gjentas i passe mengde samtidig som nye momenter legges til.

Forfatterne viser oss sunnhetskulturen som vi lever i: Hva er vår individuelle plikt til å holde oss sunne, hvordan former frykt for døden denne kulturen og hvordan påvirker null-risikosamfunnet oss?

De fleste har ikke erfaring med å stille diagnoser og forestiller seg nok at man enten er frisk eller syk. Forfatterne beskriver på en lettfattelig måte hvor kompleks diagnosesettingen er og hvor vanskelig det i virkeligheten kan være å skille frisk fra syk. De dveler ved spekteret mellom frisk og syk og beskriver hvor tett screening av friske individer er vevd sammen med overdiagnostikk. De får fint frem hvordan vi som samfunn tenker at vi gjør godt ved å tilby friske å sjekke seg – ikke bare for sykdom, men også for risikofaktorer.

Vi flytter stadig grensen for sykdom mot det friske. Ressurser i helsevesenet flyttes fra de syke til de friske, og helsevesenets primære mål er i større grad å finne og behandle sykdom, såkalt *sykdomsorientert tilgang*, i motsetning til pasientsentrert, og hvordan dette fører til økt overdiagnostikk.

Boken er også fremtidsrettet og viser utfordringer med bærbare teknologiske duppeditter (*wearables*), som kan gi en følelse av å kunne kontrollere usikkerheten som ligger i vår eksistens. Svøpen ligger i at forsøk på å kontrollere usikkerhet ofte skaper nye former for usikkerhet. Det gir større forbruk av helsetjenester, og gradvis mister vi kanskje evnen selv til å vite når vi er syke. Får vi for mye informasjon om delelementene til å forstå helheten?

Jeg kan på det varmeste anbefale boken. Den kan leses fra perm til perm, men kapitlene står seg også som selvstendige enheter. Boken er full av referanser for videre fordypning. Gjennomgående opplevde jeg at forfatterne undrer mer enn fastslår enkeltårsaker til og behandling av overdiagnostikk.

Mette Kalager

mette.kalager@medisin.uio.no

Mette Kalager er lege og professor ved Klinisk effektforskning, Institutt for helse og samfunn, Universitetet i Oslo.